

PRENUMERATA

kwartalna:

w kraju 15 złotych
za granicą 20 złotychNumer pojedynczy
20 groszy.Konto pocztowe czekowe
Nr. 730.

MONITOR POLSKI

DZIENNIK URZĘDOWY RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ.

WYCHODZI CODZIENNIE Z WYJĄTKIEM NIEDZIEL I ŚWIĄT.

OGŁOSZENIA:

Cena za wiersz 1 m/m. szpalty
redakcyjnej po tekście 65 groszy.
Cena za wiersz 1 m/m. szpalty
ogłoszeniowej 60 gr.
Tabelaryczne i cyfrowe 95 gr.
Ogłoszenia o zagubionych doku-
mentach 18 groszy za wyraz.
Każde ogłoszenie najmniej
1 złoty.Za terminowy druk ogłoszeń
Wydawnictwo nie odpowiada.
Osobom i firmom prywatnym
kredytu na ogłoszenia i prenu-
meratę Wydawnictwo nie
udziela.Dyrekcja i Administracja Wydawnictwa: Ul. Królewska Nr. 5. Telefon: Centrala P. A. T. — 552-80. Redakcja i ekspedycja: Ul. Miodowa Nr. 22.
Telef. redakcji 11-44-05. Telef. ekspedycji 11-75-28. Kasa czynna od godz. 8 i pół do 1 popoł., w soboty do godz. 12 w poł.

TREŚĆ DZIAŁU URZĘDOWEGO:

Zarządzenia Władz Naczelnych:

Poz. 137. Orzeczenie Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalające warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok służbowy 1932/33 na obszarze województw: warszawskiego, białostockiego, lubelskiego, łódzkiego i kieleckiego, z wyjątkiem powiatu olkuskiego i miechowskiego.

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Władz Naczelnych.

137.

ORZECZENIE

Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej, ustalające warunki pracy i płacy robotników rolnych na rok służbowy 1932/33 na obszarze województw: warszawskiego, białostockiego, lubelskiego, łódzkiego i kieleckiego, z wyjątkiem powiatu olkuskiego i miechowskiego.

Na podstawie ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 686) oraz rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej z dnia 19 marca 1932 r. („Monitor Polski” z 24 marca 1932 r. Nr. 69, poz. 93), Nadzwyczajna Komisja Rozjemcza w składzie: Przewodniczącego Jana Gnoińskiego, Okręgowego Inspektora Pracy, jako przedstawiciela Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, Radcy Michała Banaszkiewicza, jako przedstawiciela Ministerstwa Rolnictwa i Śledztwo Sądu Apelacyjnego Józefa Sokołowskiego, jako przedstawiciela Ministerstwa Sprawiedliwości — na posiedzeniach odbytych w dn. 11, 19 i 20-go kwietnia 1932 r. w Warszawie w sprawie warunków pracy i płacy robotników rolnych w województwach: warszawskim, białostockim, lubelskim, łódzkim i kieleckim, z wyjątkiem powiatu olkuskiego i miechowskiego, — po wysłuchaniu opinii przedstawicieli pracodawców i pracowników rolnych oraz biorąc pod uwagę ustalone już warunki pracy i płacy robotników rolnych na innych terenach państwa,

orzekła:

DZIAŁ I. ORDYNARJUSZE.

Zasady ogólne.

§ 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony pracowników z normalną zdolnością do pracy: fernali, luzaków, stróżów, pastuchów, polowych, karbowych, włodarzy i gumniennych.

Uwaga I: Karbowi, włodarze i gumnienni otrzymują żyta w wysokości co najmniej o 1 kwintal więcej od fernali (§ 15 i 16).

Uwaga II: Stangretów (forysiów) i t. d. nie uważa się za fernali, o ile pełnią stale obowiązki przy koniach cugowych.

Uwaga III: Luzacy (ręczniacy), t. j. ordynariusze, do obowiązków których nie należy obrządzanie koni, otrzymują o 1 q żyta mniej w ordynarji (§ 15 i 16), dostają 24 ary ziemi pod ziemniaki, kapustę i ogrodowiznę oraz 10 q ziemniaków gotowych (§ 18), oraz mają prawo trzymać jedną krowę (§ 19). Jako luzak może być również ugodzony pomocnik pastucha i mleczarek, który może obrządzać parę koni służących do odwożenia mleka.

Uwaga IV: Inwalidzi, pracujący narówni z pozostałymi pracownikami z normalną zdolnością do pracy w rolnictwie, pobierają równe z nimi wynagrodzenie tak w gotówce, jak i w naturaljach. Inwalidzi o zmniejszonej zdolności do pracy mogą być godzeni na niższych warunkach.

§ 2. Orzeczenie niniejsze obowiązuje na rok. Rok służbowy zaczyna się od dnia 1 kwietnia 1932 r., a kończy się dnia 31 marca 1933 r. Obie strony obowiązują trzymiesięczne wypowiedzenie indywidualnej umowy pracy przed upływem terminu wygaśnięcia niniejszego orzeczenia, a najpóźniej dnia 31 grudnia 1932 r. Zwolnionym robotnikom obowiązany jest pracodawca wydać przy wypowiedzeniu zaświadczenie o zwolnieniu (knotatka). Niewypowiedzenie umowy o pracę do dnia 31 grudnia 1932 r. włącznie oznacza zawarcie umowy na rok następny. Uchylenie się przez którąkolwiek ze stron od przyjęcia wypowiedzenia umowy o pracę tejże nie przedłuża. Rozwiązanie stosunku służbowego w ciągu roku nastąpić może na zasadzie orzeczenia Komisji Rozjemczych, lub też wyroków Sądów Państwowych, działających według kompetencji.

§ 3. Zatargi, wynikłe na tle umowy o pracę pomiędzy pracodawcą a robotnikami, regulują Komisje Rozjemcze, bądź Sady Państwowe, według kompetencji. Do czasu uzyskania właściwego orzeczenia lub wyroku nie wolno:

- 1) pracodawcom wstrzymywać świadczeń,
- 2) pracownikom przerywać pracy.

Uwaga: W wypadkach wyjątkowo ciężkiego przewinienia pracodawcy może wstrzymać przed orzeczeniem lub wyrokiem świadczenia w zbożu i gotówce, w razie jednak wygrania sporu przez robotnika pracodawca winien wydać wstrzymane świadczenia wraz z dodatkiem miesięcznym w wysokości 2% od wstrzymanej należności.

§ 4. Orzeczenie niniejsze stanowi w myśl ustawy z dnia 18 lipca 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 71, poz. 686) podstawę przy zawieraniu umów indywidualnych. Indywidualne umowy pracy, zawierające warunki dla pracowników mniej korzystne, niż warunki niniejszego orzeczenia, są nieważne, z wyjątkiem specjalnych wypadków przewidzianych w tem orzeczeniu.

§ 5. Pracownik otrzymuje od pracodawcy bezpłatnie książeczkę obrachunkową, zawierającą kontrolę wydawanej ordynarji i pensji wraz z potrąceniami i spisem powierzonych mu inwentarzy. Książeczka ta winna być podpisana przez pracodawcę lub jego zastępcę oraz pracownika. Poza tem pracodawca wydaje bezpłatnie robotnikom swego folwarku na ręce wybranego przez nich przedstawiciela jeden egzemplarz niniejszego orzeczenia.

Uwaga: Książeczki obrachunkowe, złożone u pracodawcy, nie powinny być dłużej przechowywane, niż dziesięć dni.

§ 6. Zawarcie indywidualnej umowy z ordynariuszem nie może być uzależnione od trzymania przez niego posyłek.

Żony pracowników nie mogą być zmuszane do pracy. Dojenie krów i inne roboty odbywać się mogą na zasadzie osobnej umowy.

Czas pracy.

§ 7. Przeciętny czas pracy w rolnictwie w ciągu roku ustala się na 9 godzin 20 minut, przy czym rozkład godzin pracy ustala się podług poniższej tabeli. Tabela ta ułożona jest na zasadzie czasu słonecznego, różniącego się od państwowego o 25 minut.

Robotnicy fernali mają być zwalniani przed południem o pół godziny wcześniej, aniżeli inne kategorie robotników, a to dla koniecznego obrządku inwentarza.

Za początek pracy i rano i po południu uważa się wyjście z podwórza lub z naznaczonej zbiórki przed mieszkaniem pracowników, a za koniec zejścia z pola. O ile pole leży dalej, niż 2 km. od podwórza, robotnika należy zwolnić z pracy o 10 minut wcześniej, w stosunku do każdego kilometra powyżej dwóch.

W razach pilnej potrzeby, powyższy podział rozpoczęcia i końca pracy oraz przerw jedzenio-

wych może być zmieniony, jednakże tylko w ten sposób, by ogólna ilość godzin pracy pozostała ta sama.

TABELA CZASU PRACY

Miesiąc	Praca do południa	Przerwa na śniadanie	Przerwa obiadowa	Praca po południu	Przerwa na podwieczorek
Styczeń	8—12	—	1½	1.30—4.00	—
Luty	7.30—12	—	1½	1.30—5.00	—
Marzec	1—10 11—20 21—31	—	1½	1.30—5.30 1.30—6.00 1.30—6.30	—
Kwiecień	1—10 11—20 21—30	—	1½	1.30—6.40 1.30—7.00 1.30—7.20	—
Maj	1—10 11—20 21—31	—	1½	1.30—7.30 1.30—7.50 1.30—8.00	½
Czerwiec	1—10 11—20 21—30	—	2	2.00—8.20 2.00—8.20 2.00—8.30	½
Lipiec	1—10 11—20 21—31	—	2	2.00—8.30 2.00—8.20 2.00—8.00	½
Sierpień	1—10 11—20 21—31	—	2	2.00—7.50 2.00—7.30 2.00—7.00	½
Wrzesień	1—10 11—20 21—30	—	1½	1.30—6.40 1.30—6.20 1.30—6.00	—
Październik	1—10 11—20 21—31	—	1½	1.30—5.20 1.30—5.20 1.30—4.50	—
Listopad	7.30—12	—	1½	1.30—4.15	—
Grudzień	8—12	—	1½	1.30—3.45	—

Na żądanie pracodawcy, w razie pilnej potrzeby, pracownicy są obowiązani do pracy poza wyżej określonym czasem, lecz za osobnym wynagrodzeniem po cenach za godzinę: w powiatach I i II kat. (§ 16) — 50 gr, III i IV kat. — 45 gr, oraz V, VI i VII kat. — 40 gr. Wynagrodzenie za nadgodziny nie ma zastosowania, jeżeli pracodawca udzieli robotnikowi następnego dnia urlopu na czas o 50% dłuższy, niż trwała praca ponad normę dnia poprzedniego. Do robotników, pobierających wynagrodzenie za roboty wykonane poza unormowanym wyżej czasem pracy, nie zaliczają się pastuchy, stróże nocni i dozorczy, o ile wykonywane przez nich roboty nie przekraczają zakresu ich zwykłych obowiązków.

Samowolne i nieuzasadnione opuszczenie roboty podczas godzin pracy oraz niestawienie się do pracy jest niedopuszczalne. Samowolne spóźnianie się jest niedopuszczalne i powoduje potrącenia, jak przy nadgodzinach.

§ 8. Obrządek inwentarza odbywa się poza godzinami pracy, bez specjalnej dopłaty. Wstawanie do obrządku inwentarza oraz naszykowanie wozów i narzędzi powinno mieć miejsce nie wcześniej, niż na 2 godziny przed rozpoczęciem pracy.

Obrok, siano i t. p. karm dla inwentarza ma być przygotowany uprzednio w godzinach pracy w miejscach na to przeznaczonych. Kolejne sy-

pianie w nocy w stajni oraz dyżury w dnie świąteczne obowiązują wszystkich fernali i luzaków bez specjalnej dopłaty.

Pastuch jest wolny od pracy co trzeci dzień świąteczny (niedziele i święta) i na ten czas zostaje zastąpiony przez innych, wyznaczonych w tym celu pracowników.

O ile luzakowi polecono czasowo obrządzać konie w zastępstwie fernala, to otrzymuje on za każdy dzień zastępstwa 40 groszy.

Do siania nawozów sztucznych pracodawca daje pracownikom worki i dopłaca im od hektara 20 groszy. Prócz tego przy sianiu nawozów sztucznych gryzących, a zwłaszcza azotniaku wapna, nie mogą być zatrudnione kobiety; pracownicy zaś używani do ich siania mają otrzymać ochraniacze na oczy.

§ 9. Stróże nocni mają codziennie wolny czas do zakończenia robót przedpołudniowych. W czasie przerwy obiadowej obowiązują się do stróżowania. Po przerwie zaś otrzymują czas wolny, równy przerwie obiadowej, stosownie do tabeli czasu pracy (§ 7). Następnie stróże mogą być zatrudniani przy robotach koło inwentarza, w domu i t. p., z wyjątkiem czterech miesięcy: listopada, grudnia, stycznia i lutego. W miesiącach zaś od 1 października do 31 marca stróż otrzymuje kożuch dworski na czas warty, która nie może zaczynać się wcześniej, niż o godz. 18 (6-ej).

§ 10. Praca w dni świąteczne może być wykonywana li tylko za obopólną zgodą i za wynagrodzeniem po cenach za godzinę: w powiatach I i II kat. (§ 16) — 70 gr, III i IV kat. — 60 gr, oraz V, VI i VII kat. — 50 gr, w gorzelniach i krochmalniach na żądanie pracodawcy praca odbywa się zgodnie z ustawą z dnia 18 grudnia 1919 roku (Dz. U. R. P. z 1920 r. Nr. 2 poz. 7) i również po tychże cenach.

§ 11. W dni ulewne i wyjątkowej niepogody roboty w polu nie powinny być wykonywane.

Stosunek wzajemny.

§ 12. Pracodawców oraz ich zastępców obowiązuje grzeczne traktowanie pracownika i ścisłe przestrzeganie warunków umowy, a zwłaszcza regularne wypłacanie przewidzianych świadczeń i płac. Pracowników obowiązuje grzeczność wobec pracodawców i ich zastępców, ścisłe przestrzeganie zawartych umów, pilne i sumienne spełnianie obowiązków, dążność do największej wydajności pracy i stosowanie się do wszystkich zarządzeń pracodawcy lub jego zastępcy, odnoszących się do wykonywania obowiązków służbowych oraz przestrzeganie wszystkich przepisów porządkowych w obrębie folwarku, jako też dbałość i staranne obchodzenie się z powierzonym sobie inwentarzem żywym i martwym.

Delegat, mąż zaufania (przedstawiciel robotników) nie może być gorzej traktowany od innych pracowników.

Warunki wynagrodzenia.

§ 13. Zgodnie z § 16 niniejszego działu, ordynariusze pobierają płacę w gotówce kwartalnie zdołu i ordynarję.

Wypłata pensji winna następować nie później, niż dnia 7-go następnego miesiąca.

§ 14. Wysokość ordynarji dla poszczególnych województw i powiatów określa § 16 niniejszego działu. Ordynarję wydaje się zgóry i to w pierwszych dwóch tygodniach każdego kwartału.

W razie niemożności wydania należnej ordynarji z powodu wypadków losowych lub w terminie na 1-y lipca, ustalenie terminu ma nastąpić w drodze bezpośredniego porozumienia stron.

Zboże wydawane na ordynarję musi być zdrowe i dobrze oczyszczone, w gatunku, jaki posiada majątek.

§ 15. W sprawie składu ordynarji postanawia się, co następuje:

a) pracownik otrzymuje 3, względnie 2 kwintale pszenicy, a to zgodnie z § 16 niniejszego działu;

b) co najmniej 9 kwintali otrzymuje w życie;

c) resztę zboża, brakującą do ustalonej dla majątku normy ordynarji, wydaje się w jęczmieniu.

Uwaga I: Od pracodawcy zależy podwyższenie ilości wydawanego na ordynarję żyta zamiast jęczmienia, ponad ustalone minimum.

Uwaga II: W majątkach, gdzie sieją groch w dostatecznej ilości, ordynariusze mogą żądać zamiast 1 kwintala pszenicy 80 kg grochu.

Uwaga III: W majątkach, gdzie sieją w dostatecznej ilości hreczkę albo grykę, a nie sieją pszenicy, ordynariusze zażądać mogą po 1 kwintalu hreczki lub gryki za każdy kwintal pszenicy.

Uwaga IV: W majątkach, gdzie nie sieją pszenicy, wydaje się żyto w stosunku za 1 kwintal pszenicy 1,3 kwintala żyta.

Uwaga V: Pracodawca może do 1 kwintala żyta lub w powiatach, w których w skład ordynarji wchodzi 3 kwintale pszenicy — do 1 kwintala pszenicy zastąpić cukrem według relacji ceny giełdowej zboża i ceny detalicznej kukurydzy.

§ 16. Pensję i ordynarję na rok 1932/33 ustala się, jak następuje:

I kategoria: pensji 160 zł oraz ordynarji 15 kwintali w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: jędrzejowskim, kaliskim, kolskim, krasnostawskim, kutnowskim, łęczyckim, łódzkim, lubelskim, nieszawskim, opatowskim, pińczowskim, piotrkowskim, puławskim, sandomierskim, sieradzkim, warszawskim i włocławskim;

II kategoria: pensji 140 zł oraz ordynarji 15 kwintali w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: błońskim, brzezińskim, ciechanowskim, gostyńskim, grójeckim, janowskim, konińskim, lipnowskim, lubartowskim, łaskim, łowickim, radomskowskim, radomskim, plockim, rypińskim, stopnickim, tureckim, wieluńskim i zamojskim.

III kategoria: pensji 130 zł oraz ordynarji 15 kwintali w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: częstochowskim, hrubieszowskim, łężeckim, kozienickim, mińsko-mazowieckim, mławskim, opoczyńskim, pułuskim, sochaczewskim, sokołowskim i włoszczowskim;

IV kategoria: pensji 140 zł oraz ordynarji 14 1/2 kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: białostockim, chełmskim, garwolińskim, płońskim, przasnyskim, rawskim, siedleckim, skierniewickim, tomaszowskim, węgrowskim i zawierciańskim;

V kategoria: pensji 120 zł oraz ordynarji 14 1/2 kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: biłgorajskim, kieleckim, końskim, łukowskim, makowskim, radzyńskim, radzyńskim i sierpeckim;

VI kategoria: pensji 140 zł oraz ordynarji 13 1/2 kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: białostockim, bialskim, bielskim, łomżyńskim, szczuczynskim, włodawskim i wysokomazowieckim;

VII kategoria: pensji 120 zł oraz ordynarji 13 1/2 kwintala w stosunku rocznym obowiązują w powiatach: augustowskim, ostrołęckim, ostrowskim, sokolskim, suwalskim, grodzieńskim i wołkowyskim.

W powiatach: brzezińskim, gostyńskim, grójeckim, janowskim, jędrzejowskim, kaliskim, kolskim, kutnowskim, lubartowskim, lubelskim, łęczyckim, łowickim, łódzkim, nieszawskim, opatowskim, pińczowskim, piotrkowskim, plockim, puławskim, radomskowskim, sandomierskim, sieradzkim, stopnickim, tureckim, warszawskim, wieluńskim i włocławskim — ordynariusze otrzymują w składzie ordynarji 3 kwintale pszenicy (§ 15).

We wszystkich innych powiatach ordynariusze otrzymują w składzie ordynarji 2 kwintale pszenicy (§ 15).

Uwaga I: W powiatach I, II, III, IV i V kategorii za obopólnym porozumieniem do 2 kwintali żyta lub jęczmienia może być wypłacone w gotówce łącznie z pensją.

Uwaga II: W roku służbowym 1932/33 majątki położone w III kategorii powiatów mogą zamiast 10 zł pensji wydać 1/4 q. żyta.

§ 17. Pracodawcy są uprawnieni do przemienienia ordynarji na swój rachunek i wówczas z przewidzianej w § 16 ordynarji potrącają 1 1/2 kwintala żyta.

W wypadku dawania przemian przez pracodawcę, pracownikowi przysługuje prawo określenia, jaka ilość ordynarji ma być zmieszana na pytel, razówkę i kaszę.

Przemienienie ordynarji winno być dokonane najdalej w ciągu pierwszego miesiąca kwartału, za który wydaje się ordynarję.

Na rozkurz odlicza sobie młyn maksimum przy razówce 2%, przy pytle i kaszy 5%.

Poza tem pobieranie innych opłat i miarek jest niedozwolone.

Ziemia pod ziemniaki.

§ 18. Ordynariusz otrzymuje 30 arów ziemi pod ziemniaki, kapustę i ogrodowiznę oraz 15 q ziemniaków gotowych, zdrowych i suchych. Na zasadzie indywidualnej umowy wzajemian 30 arów ziemi może być wydane 35 q ziemniaków gotowych. Za obopólnym porozumieniem również zamiast 15 q gotowych ziemniaków może być wydane odpowiednia ilość roli.

Sadzenie ziemniaków winno odbywać się — jeżeli nie umówiono się inaczej w danym majątku — w połowie między początkiem a końcem sadzenia ziemniaków dworskich. Pole, przeznaczone pod ziemniaki, powinno być w takim samym stanowisku, jak pole przeznaczone pod ziemniaki dworskie. Przygotowanie mechaniczne ziemi pod ziemniaki i obróbka ich winny być takie same, jak ziemniaków dworskich. Zastrzeżenie, że wszystkie ziemniaki pracowników powinny być sadzone obok siebie w jednym miejscu.

O ile pracownik nie posiada sadzonek, może otrzymać takowe od pracodawcy w ilości, potrzebnej do zasadzenia należnej roli; wówczas z przewidzianej w orzeczeniu ilości roli potrąca się przestrzeń ziemi, odpowiadającą ilości wydanych kartofli.

Uwaga: W roku służbowym 1932/33 pracodawca może wydać całość świadczeń, przewidzianych w niniejszym paragrafie w postaci ziemi pod ziemniaki w dotychczasowym rozmiarze.

Utrzymanie inwentarza.

§ 19. Ordynariusz ma prawo trzymać, stosownie do umowy indywidualnej, dwie lub 1 krowę z jednym przychowkiem do dwóch miesięcy, względnie może nie trzymać krow. Zmiana w ciągu roku ustalonych indywidualną umową warunków trzymania inwentarza może nastąpić tylko w drodze obopólnego porozumienia.

Jeżeli ordynariusz umówił się:

1) że będzie trzymać jedną krowę, to otrzymywać będzie 120 litrów mleka w ciągu roku na okres zapuszczenia krowy;

2) że nie będzie trzymać krow, to otrzymywać będzie po 2 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy zimowych i po 3 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy letnich.

W razie, gdy ordynariusz umówił się, że będzie trzymać dwie lub jedną krowę, a krow tych nie trzyma, to pracodawca obowiązany jest wydać mu 4 ary 50 centarów ziemi pod ziemniaki lub 5 q kartofli za każdą nietrzymaną krowę.

W majątkach, w których pracodawca stawia za warunek przy umowie, aby ordynariusz:

1) trzymał jedną krowę, to otrzymywać będzie 1 litr mleka dziennie;

2) nie trzymał wcale krow, to otrzymywać będzie po 3 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy zimowych i po 4 litry mleka dziennie w ciągu 6 miesięcy letnich.

O ile w czasie trwania umowy ordynariuszowi padną krowy, a odszkodowania za nie mu nie przyznano, to w wypadku, gdy:

1) z pośród trzymany dwu krow padnie jedna — ordynariusz otrzymywać będzie w okresie zapuszczenia pozostałej krowy po 2 litry mleka dziennie, nie więcej wszakże, niż 120 litrów za cały ten okres;

2) padną dwie krowy, lub jeżeli trzyma jedną krowę, padnie ta krowa — ordynariusz otrzymywać będzie po 2 litry mleka dziennie w miesiącach zimowych i po 3 litry mleka dziennie w miesiącach letnich.

Przepis powyższy, dotyczący wydawania mleka w razie padnięcia krow, nie ma zastosowania w razie wybicia krow pracodawcy na skutek zarazy.

Uwaga I: Pracownik otrzymuje mleko świeże, niezbiierane.

Uwaga II: W razie niemożności wydania mleka, pracownik otrzymuje równoważnik w gotówce lub w życie, licząc 1 litr mleka równy 1 kg. żyta.

Pracodawca daje utrzymanie dla krow ordynariusza.

Utrzymanie dla bydła ma być latem na odpowiednim pastwisku takim, jak i dla bydła dworskiego (z wyjątkiem sztucznych pastewników i łąk kośnych), jednakże niekoniecznie wspólnem. Przy osobnem pastwisku daje pracodawca osobnego pastucha. W braku odpowiedniego pastwiska, bydło ordynariusza otrzymywać będzie zieloną paszę w dostatecznej ilości, lub 7 i pół kg. kiszonych liści buraczanych lub 7 i pół kg. kiszonych wytlóków albo pół kg. suchych wytlóków na 1 sztukę dziennie z wystarczającą ilością szezki. Podczas miesięcy zimowych, t. j. w okresie stabulacji, otrzymują pracownicy na sztukę bydła dziennie po 8 kg. zdrowej szezki i plew zbożowych z dodaniem wywaru lub pulpy. Tam, gdzie nie wydają wywaru lub pulpy, pracownik otrzymuje na każdą sztukę 1 kwintal ziemniaków, albo 1 i pół kwintala innych okopowych miesięcznie, lub równoważnik w otrębach lub makuchach, albo 2 kwintale wytlóków nieepsutych (dołowanych), lub też stosowny równoważnik w koniczynie lub sianie, a mianowicie po 1.75 kg. koniczyny lub po 2 kg siana na dzień i sztukę.

Zamiast wymienionych dodatków do szezki i plew zbożowych, pracodawca może wyznaczyć pracownikowi 4 ary 50 centarów ziemi na każdą sztukę bydła, dość wcześniej jednak, aby pracownicy mogli zużytkować tę ziemię jednocześnie z sadzeniem swoich ziemniaków. Słomę dla inwentarza otrzymują pracownicy w miarę potrzeby.

Pracodawca ubezpiecza obowiązkowo bydło pracownika od ognia. W wypadkach pożaru, wynikłego z winy lub nieostrożności pracownika, traci tenże prawo do pobrania odszkodowania za spalone, należące do niego bydło.

Wprowadzenie do dworskiej obory nowej sztuki bydła nie może nastąpić bez poprzedniego zezwolenia pracodawcy lub jego zastępcy, a to dla uniknięcia zarazy.

§ 20. Pracownik ma prawo trzymać dowolną ilość trzody chlewnej, w granicach istniejącego pomieszczenia w chlewach czeladnich. Trzymanie kur jest dozwolone, trzymanie zaś gęsi, kaczek, gołębi, królików i t. p. zależy od obopólnej umowy.

Opał.

§ 21. Pracownik otrzyma 13 jednostek opałow. Jednostka opałow równa się:

10,2 metrom sześciennym przestrzennym torfu sztychlowego,

6,8 metrom sześciennym przestrzennym torfu deptanego,

5,1 metrom sześciennym przestrzennym torfu prasowanego,

2½ kwintalom węgla,

1 kupce gałęzi wymiaru 1,75 metra szerokości, 1,75 metra wysokości i 2 metrów długości.

Przy wydawaniu opału w drzewie obowiązują wydanie 12 metrów sześciennych przestrzennych drzewa szczapowego suchego, przyczem 1 metr sześcienny przestrzenny drzewa szczapowego równa się: 1,5 metra sześciennego przestrzennego karpiny rąbanej lub 1,25 metra sześciennego przestrzennego drzewa niesuchego.

Wybór materiału opałowego przysługuje pracodawcy, zastrzega się jednak, że przy wydawaniu węgla co najmniej ¼ opału, a przy wydawaniu w innym materiale co najmniej ½ opału musi być wydany w szczapach.

Torf winien być wydany w normalnie suchym stanie i w przeciętnie dobrym gatunku.

Mieszkania.

§ 22. Mieszkanie pracownika musi się składać co najmniej z jednej izby z podłogą drewnianą oraz komory.

Izby winny być wytynkowane, a co najmniej dokładnie wylepione, ze szczelnymi drzwiami i oknami na zawiasach.

W oknach mają być całe szyby; w razie stłuczenia szyby pracownik jest obowiązany wstawić ją w ciągu dwóch tygodni. Wapna niegaszonego do białenia dostarcza pracodawca dwa razy do roku w ogólnej ilości 15 kg. na mieszkanie. Podłogi mają być położone i piec doprowadzone do porządku przed 1 listopada 1932 r. Mieszkania mają być ze szczelnym dachem; tam, gdzie dachy są popsute, muszą być naprawione w ciągu miesięcy letnich. W majątkach, gdzie woda zacieka do piwnic i mieszkań pracowników, winny być one zabezpieczone w ciągu lata od wody napływowej.

Pracodawcy winni dbać, aby otoczenie mieszkań pracowników było higieniczne. Obowiązuje wybrukowanie dostępu do studzien i zastąpienie zgnitych cembrynowymi, lub też zapewnienie pracownikom w inny sposób zdrowej i czystej wody do picia. Zbiorniki na nawóz nie mogą znajdować się w bliższej odległości, aniżeli 20 metrów od mieszkań służbowych. Pracownicy mają składać nawóz ze swoich chlewni w przeznaczonym na to miejscu. W pobliżu mieszkań mają znajdować się zasłonięte ustępy w dostatecznej ilości, które pracownicy obowiązani są utrzymywać w czystości i porządku. Gdzie jest odpowiednie pomieszczenie w dotychczasowych budynkach, jak również przy mieszkaniach nowowyprowadzonych, powinna być urządzona łaźnia.

W innych majątkach, o ile tylko istnieje możliwość, pracodawcy są obowiązani do urządzenia kąpieli.

Pożądaniem jest, aby pracodawcy, mający w folwarkach elektryczność, wprowadzali ją do mieszkań pracowników. Koszty prądu płaci pracownik.

Pracownicy są obowiązani utrzymywać mieszkanie w porządku; trzymanie inwentarza w mieszkaniu jest stanowczo wzbronione. Sublokatorów nie wolno przyjmować bez zgody pracodawcy, któremu przy wprowadzeniu się ma być zameldowany skład rodziny pracownika.

§ 23. Pracownik otrzymuje pomieszczenie na ziemniaki, pomieszczenie dla bydła we wspólnej chlewni, lub w specjalnie przeznaczonym na to budynku, oraz pomieszczenie dla dwóch sztuk trzody chlewnej i pomieszczenie na opały, nadto w miarę potrzeby słomę do sienników oraz w miarę możliwości ściółkę dla swego inwentarza, przyczem nawóz stanowi własność pracodawcy.

Ubezpieczenie.

§ 24. Do czasu wprowadzenia kas chorych, pracodawca opłaca w całości koszty szpitalne oraz koszty, związane z przyjazdem lekarza do folwarku. We wszystkich innych wydatkach na lekarza, dentystę, akuszerkę i aptekę pracownik uczestniczy w stosunku 10%. Wszystkie powyższe stosuje się do pracownika, jego żony, oraz dzieci poniżej lat 15. Do pozostałych członków rodziny pracownika stosuje się tylko wtedy, jeżeli stale pracują w danym folwarku.

Uwaga I: W razie sporu rozstrzyga Komisja Rozjemcza na podstawie dowodów i rachunków, przedstawionych przez pracodawcę. Jeżeli pracodawca dowodów pisemnych nie dostarczy, pracownik nie będzie zobowiązany do zapłacenia 10% kosztów.

Uwaga II: Pracodawcy nie są obowiązani opłacać zabiegów techniczno-dentystycznych.

§ 25. Do czasu wprowadzenia ubezpieczeń pogrzebowych, na wypadek śmierci pracownika, żona lub dzieci zmarłego mają otrzymywać przez pół roku: połowę pensji, połowę ordynarji, utrzymanie dla jednej krowy, pół ziemi pod ziemniaki i ziemniaków gotowych, jak również możność korzystania ze wszystkich innych świadczeń, przewidzianych w niniejszym orzeczeniu narówni z innymi pracownikami. Jeżeli rodzina zmarłego pracownika posiada dwie krowy, to druga krowa otrzymuje w lecie paszę na pastwisku, a w zimie

sieczkę; o ile posiada jedną krowę, a umowa przewiduje dodatek w mleku, zamiast drugiej krowy, to dodatek ten zostaje obliczony w stosunku 10 litrów za każdy miesiąc przepracowany od 1 kwietnia 1932 r. przez zmarłego pracownika. Jeżeli ziemniaki zostały zasadzone przed śmiercią ordynariusza, rodzina zmarłego ma prawo do całego zbioru. Na koszty pogrzebu otrzymuje nadto tytułem zapomogi 25 złotych i trumnę zrobioną na miejscu, lub w razie odmowy przyjęcia trumny równoważnik w gotówce.

Uwaga: Mieszkający razem członkowie rodziny zmarłego pracownika, korzystający z powyższej zapomogi, nie mogą chodzić do roboty poza obrębem folwarku, jeżeli przed śmiercią ordynariusza stale się do niej nie zobowiązali i jeżeli pracodawca daje im zatrudnienie. Wynagrodzenie członków rodziny zmarłego ordynariusza za pracę nie może być niższe od cen, obowiązujących w folwarku dla danej kategorii robotników.

§ 26. Na wypadek śmierci żony pracownika, otrzyma on tytułem zapomogi 20 złotych, na wypadek śmierci dziecka 15 złotych. We wszystkich wypadkach powyższych otrzyma także trumnę, zrobioną na miejscu, lub w razie odmowy przyjęcia trumny równoważnik w gotówce.

§ 27. Na wypadek kalectwa lub śmierci robotnika, spowodowanego nieszczęśliwym wypadkiem przy pracy, pracownik, ewentualnie jego rodzina, korzysta w gospodarstwach poniżej 30 ha, jako nieobjętych ustawą z dnia 30 stycznia 1924 roku (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148) z pełnych świadczeń, przewidzianych w niniejszym orzeczeniu do czasu polubownego lub sądowego zabezpieczenia praw pracownika, bądź jego rodziny, niemniej jednak, jak przez pół roku. Postanowienie niniejsze w niczem nie ogranicza praw takiego robotnika, wypływających z przepisów kodeksu cywilnego. Może być jednak zastąpione zatwierdzone przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej ogólną umową, regulującą wzajemne prawa i obowiązki pracodawców i pracowników na wypadek kalectwa lub śmierci pracownika, z powodu nieszczęśliwego wypadku przy pracy.

W pozostałych majątkach obowiązują przepisy ustawy z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148).

W celu uniknięcia nieszczęśliwych wypadków, mają być wprowadzone ochraniacze przy wszystkich tych maszynach, do których zastosować się dadzą.

§ 28. Do czasu wprowadzenia ustawowego ubezpieczenia na starość pracodawcom nie wolno przy końcu roku służbowego wręczać konotek tym ordynariuszom, którzy przepracowali na dobro pracodawcy lub danego gospodarstwa 25 lat, oraz tym pracownikom dniówkowym, którzy przepracowali w danym gospodarstwie lub u danego pracodawcy 25 lat, w tem uprzednio przynajmniej 20 lat w charakterze ordynariusza i stracili całkowitą lub częściową zdolność do pracy z tytułu starości.

Powyższy okres 25 lat liczy się dla robotników dniówkowych i ordynariuszy od ukończenia 18 roku życia.

Tytułem do zwolnienia tych ordynariuszy nie może być niezdolność do pracy, lecz przewinienie służbowe.

Ordynariusze objęci niniejszym artykułem obowiązani są do wykonywania swych obowiązków w granicach swej zdolności do pracy, pomimo przepracowanych 25 lat.

W wypadku stwierdzonej zupełnej niezdolności do pracy z powodu starości, pracownik nie jest obowiązany do pracy i w tym wypadku świadczenia jego mogą być obniżone, jednak nie niżej, niż do połowy świadczeń ordynariusza.

Udowodnienie zupełnej niezdolności do pracy lub jej zmniejszenia ciąży na pracowniku.

§ 29. Rezerwistom, powołanym na ćwiczenia, lub w razie mobilizacji, wydaje się świadczenia, zgodnie z obowiązującymi w tej mierze ustawami i nie uważa się tego za przerwy w pracy (do § 28 niniejszego działu).

Szkoły i ochronki.

§ 30. Pracodawcy opłacają początkową naukę dzieci pracowników tam, gdzie to wymaga osobnych dopłat. Poza tem pracodawcy utrzymują ochronkę dla dzieci w wieku od lat 4 do 7 w folwarkach, w których liczba tych dzieci przekracza 20. O ile pracodawca założył ochronkę, a dzieci pracowników w liczbie co najmniej 15 do ochronki w ciągu trzech miesięcy nie uczęszczają, pracodawca założoną ochronkę likwiduje, a koszt trzecziesięcznego utrzymania ochroniarki dzieli pomiędzy wszystkich ordynariuszy, którzy mając w tym wieku dzieci, tychże do ochronki nie posyła. Inspektor pracy w porozumieniu z inspektorem szkolnym rozstrzyga, czy przeszkodą do otworzenia ochronki jest brak lokalu.

W razie uchylecia się pracodawcy od wykonania przepisów niniejszego paragrafu, obowiązany on będzie płacić na ręce właściwego inspektora szkolnego na rzecz oświaty robotników rolnych danego powiatu sumę odpowiadającą kosztom utrzymania ochronki i ochroniarki w ciągu roku służbowego.

Osiągnięty w tej drodze funduszem rozporządza komisja, złożona w równej liczbie z przedstawicieli organizacji zawodowych pracodawców i pracowników pod przewodnictwem inspektora szkolnego przy współudziale właściwego inspektora pracy.

Prawo występowania o wykonanie niniejszego artykułu przysługuje pracownikom danego folwarku i właściwemu inspektorowi pracy.

Urlopy.

§ 31. Pracownik otrzymuje w ciągu roku 12 dni urlopu w dni nieświęteczne (święta obowiązują zgodnie z wydaniami w tej mierze ustawami), bez potrącenia świadczeń. Pracownik może zażądać w czasie zimy urlopu nieprzerwanego do 6 dni, przytem jednocześnie nie więcej, niż jeden z folwarku.

Wybór dni urlopu odbywa się w porozumieniu z pracodawcą, z wyjątkiem wyjazdów, spowodowanych pisemnym wezwaniem związków zawodowych, w tych bowiem wypadkach pracodawca winien jest zgodzić się na zaproponowany dzień urlopu.

W czasie pilnych robót, jak siewy, żniwa, sianokosy i kopanie, urlopy mogą być wydawane w wypadkach tylko wyjątkowo pilnych. Wyjazdy na skutek wezwania urzędów państwowych nie są wliczane do urlopów. O ile pracodawca zgadza się na łączne 2 lub 3 dni urlopu, które obejmują jedno święto, dzień ten liczy się za dzień urlopu. Poza tem odchodzącemu robotnikowi należy się 6 dni wolnych na wyszukanie pracy.

Strawne.

§ 32. Pracownikowi, wysłanemu w drogę, należy się tytułem strawnego za dobę 2,25 zł, za obiad 1,20 zł, za kolację 80 groszy. Dobę liczy się od 16 godzin wzwz.

Opóźnienie posiłku o dwie godziny nie pociąga za sobą wypłaty strawnego. W drodze godziny pracy nie obowiązują.

Furmanki.

§ 33. Pracownicy otrzymują:

- 1) zbiorową furmankę do jednego z najbliższych młynów i z młyna;
- 2) do zwózki w dni powszednie swoich produktów rolnych, wyprodukowanych w tymże folwarku;
- 3) po księdza — z chrztem, ślubem i pogrzebem.

Fornalowi, jadącemu wysłaną w interesie pracowników furmanką, w dni powszednie, czy też święteczne nie należy się żadne dodatkowe wynagrodzenie, jak też za kolejne wyjazdy w dni święteczne po doktora, do kościoła i t. p.

Wyjazdy, noszące wyraźnie charakter wyjazdów prywatnych pracodawcy poza godzinami pracy, winny być wynagradzane, jak praca poza godzinami służbowymi (§§ 7 i 10).

Pracownicy otrzymują furmankę po lekarza i akuszerkę, oraz wspólną:

- 1) jedną na kwartał do najbliższego miasta w dniu targowym;
- 2) jedną na miesiąc w dzień święteczny, wybrany przez pracowników do najbliższego miasta, względnie stacji kolejowej, według wyboru pracowników.

Uwaga: W razie nieuzasadnionej odmowy dania furmanki w dniu przez pracowników wybranym, pracownikom przysługuje zwrot faktycznych kosztów za wynajętą furmankę; za uzasadnioną odmowę uważa się wyjątkową niemożność gospodarczą dania furmanki w dniu przez pracowników wybranym.

Zawiadomienie o wolnych miejscach.

§ 34. Wszyscy właściciele ziemscy obowiązani są zawiadomić do dnia 15 marca 1933 r. odnośnie urzędów pośrednictwa pracy zarówno o każdym wypowiedzeniu miejsca robotnikowi, jako też o każdym wolnym miejscu.

DZIAŁ II.

Rzemieślnicy.

§ 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony: kowali, stelmachów, stolarzy, ślusarzy, mechaników, szoferów folwarcznych, ogrodników, chmielarzy, rybaków i t. p. stałych, wykwalifikowanych robotników, zatrudnionych w gospodarstwach rolnych.

§ 2. Obowiązują następujące paragrafy działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy: 3, 4, 5, 7, 10, 12, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 i 34.

§§ 7 i 10 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, i uwaga II niniejszego paragrafu, nie dotyczą ogrodników, chmielarzy, rybaków i t. p., których charakter zajęcia powoduje konieczność wykonywania pewnych czynności poza ustalonym czasem pracy dziennej.

U w a g a I: W mieszkaniach dwuizbowych normy opał podnoszą się o 30%.

U w a g a II: Rzemieślnik za godziny nadliczbowe otrzymuje wynagrodzenie, przewidziane dla ordynariuszów za pracę w dnie świąteczne (§ 10 działu I).

U w a g a III: § 17 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje z tem, że pracodawca ponosi koszty przemiału lub wzamian dodaje 10% ordynarji w życie.

§ 3. § 2 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje, z wyjątkiem terminu rozpoczęcia roku służbowego, który to termin uzależnia się od istniejących zwyczajów stosownie do danego fachu.

§ 4. Pracodawcy nie są uprawnieni do samowolnej zamiany pewnych świadczeń w naturze na inne. Jeżeli jednak warunki gospodarcze wymagają tej zmiany, może być ona dokonana przez bezpośrednie porozumienie stron, przy pośrednictwie inspektora pracy, wreszcie w drodze rozjemczej.

§ 5. Wynagrodzenie w gotówce i w naturaljach pozostaje na rok 1932/33 w tym samym stosunku procentowym do wynagrodzenia ordynariuszy, jaki ustaliły powiatowe komisje polubowne na rok 1922/23.

DZIAŁ III.

Komornicy i komornice.

§ 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony komorników i komornic. W rozumieniu niniejszego orzeczenia za komorników uważa się pracowników folwarcznych, zgłoszonych na cały rok, otrzymujących dworskie mieszkanie lub równoważnik komornego oraz naturalja i wynagrodzenie gotówkowe za dzień pracy według niniejszego orzeczenia.

Robotnicy rolni z pełną zdolnością do pracy, o ile stale pracują i wykonywują te same czynności, co ordynariusze, choćby nawet pod inną nazwą byli ugodzeni, winni być wynagradzani na równi z ordynariuszami danego folwarku.

Komorników, ugodzonych rocznie, obowiązuje przepracowanie minimum 170 dni w miesiącach: kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień i październik, oraz 100 dni w miesiącach: listopad, grudzień, styczeń, luty i marzec.

§ 2. Komornik zdolny do wszystkich robót, a więc także do kosy, otrzymuje w powiatach I kategorii płacy dla ordynariuszów (§ 16 działu I) w gotówce za dzień pracy po 1,10 zł w ciągu 7 miesięcy letnich i po 0,80 zł w ciągu 5 miesięcy zimowych (§ 1 niniejszego działu). W powiatach II, IV i VI kategorii — za dzień pracy po 1,00 w ciągu 7 miesięcy letnich i po 0,70 w ciągu 5 miesięcy zimowych, w powiatach III kat. po 0,95 zł w ciągu 7 miesięcy letnich i po 0,65 zł przez 5 miesięcy zimowych, a w powiatach V i VII kategorii — za dzień pracy po 0,90 w ciągu 7 miesięcy letnich i 0,60 w ciągu 5 miesięcy zimowych.

Pozostali komornicy, nie posiadający wyżej wymienionych pełnych zdolności do pracy, otrzymują w gotówce za dzień pracy w powiatach I kategorii płacy dla ordynariuszów po 0,55 w ciągu 7 miesięcy letnich i po 0,40 w ciągu 5 miesięcy zimowych, w powiatach II, IV i VI kategorii po 0,50 w ciągu 7 miesięcy letnich i po 0,35 w ciągu 5 miesięcy zimowych, w powiatach III, V i VII kategorii po 0,45 w ciągu 7 miesięcy letnich i po 0,30 w ciągu 5 miesięcy zimowych.

Komornice otrzymują wynagrodzenie w gotówce za dzień pracy w wysokości 60% wynagrodzenia gotówkowego komornika, nie posiadającego pełnych zdolności do pracy. Wyплаты gotówkowe dla komorników uskutecznią się w tych samych terminach, jak dla stałych robotników dniówkowych.

U w a g a: Komornicy i komornice pracują wedle tabeli czasu pracy. Za pracę poza tabelą komornicy otrzymują zapłatę o 50% wyższą od przeciętnego pełnego zarobku godzinnego dorosłych pracowników dziennych mężczyzn, względnie kobiet, zgłoszonych na rok.

§ 3. Komornik i komornica otrzymują połowę tej ilości ordynarji, jaką otrzymuje ordynariusz. W sprawie składu ordynarji pozostaje stosunek procentowy ilości pszenicy, żyta i jęczmienia, przewidziany dla ordynariuszy. Ordynarję wydaje się zgóry i to w pierwszych dwóch tygodniach każdego kwartału. W razie niemożności wydania całej należnej ordynarji w dniu 1 lipca 1932 r., obowiązuje wydanie połowy tejże, resztę zaś wydać trzeba za pierwszego omłotu przed 1 września; zboże wydawane na ordynarję musi być zdrowe i dobrze oczyszczone w gatunku, jaki posiada majątek. Komornik ma prawo w razie istotnej potrzeby kupować zboże u pracodawcy po cenach przystępnych w ilości, zależnej od liczebności swej rodziny.

§ 4. Komornik otrzymuje połowę tej przestrzeni ziemi pod ziemniaki i ziemniaków gotowych, jaką otrzymuje fornał i to na zasadach, przewidzianych w § 18 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy.

§ 5. Komornikowi i komornicy wolno trzymać

na warunkach § 19 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, jedną krowę z przychówkiem do dwóch miesięcy.

§ 6. Oprócz powyższego obowiązują §§ 2, 3, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 12, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33 i 34 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy.

U w a g a I: Z § 8 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje tylko ustęp o nawozach sztucznych.

U w a g a II: § 17 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, obowiązuje z tem, że pracodawca, dający przemiał, potrąca 75 kg. żyta z należnej ordynarji.

U w a g a III: § 22 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, nie obowiązuje, jeżeli komornicy zostali ugodzeni pod warunkiem jednego mieszkania na więcej, niż jedną rodzinę. Dozwolnionem jest jednak umieszczenie dwóch rodzin w jednym mieszkaniu tylko wtedy, jeżeli te dwie rodziny razem składają się najwyżej z dwóch osób dorosłych (jednej płci) i czworga dzieci. W tym wypadku opał wydaje się, w myśl § 21 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, lecz nie na rodzinę, a na mieszkanie.

DZIAŁ IV.

Stali robotnicy dniówkowi.

§ 1. Orzeczenie niniejsze dotyczy z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej zaś strony stałych robotników dniówkowych z pełną zdolnością do pracy, a mianowicie: domowników ordynariuszy i domowników komorników, oraz domowników rzemieślników, o ile ci ostatni wykonywują zwykłe roboty rolne.

Powyżsi domownicy, ugodzeni jako stali robotnicy dniówkowi, pracują według tabeli czasu pracy (§ 7 dz. I) i pobierają za dzień pracy wynagrodzenie, określone w niniejszym orzeczeniu.

§ 2. Jeżeli z domownikami luzaka zostanie zawarta umowa o pracę w folwarku w charakterze stałego robotnika dniówkowego, kat. III i umowa ta jest przez robotnika dniówkowego wykonywaną, natenczas luzak otrzymuje wynagrodzenie fornała.

§ 3. Indywidualne umowy zawiera pracodawca bezpośrednio z domownikami lub też, o ile idzie o małoletnich, z ich prawnym opiekunem. Z chwilą zawarcia takiej umowy pracodawca jest obowiązany dać stałe, codzienne zatrudnienie, a pracownik stale uczęszczać do pracy.

Jeżeli pracodawca nie dostarczy domownikowi pracy, winien mu zapłacić zarówno w gotówce, jak w naturaljach, tak, jak za dzień przepracowany. Pracodawca nie jest obowiązany dostarczać pracy w dni ulewne i wyjątkowej niepogody. Pracownikowi zaś te dni wliczają się do obowiązkowego minimum. Pracownik winien przepracować co najmniej 120 dni w ciągu sześciu miesięcy zimowych i co najmniej 140 dni w ciągu sześciu miesięcy letnich, z wyjątkiem pracowników do lat 16-tu, w stosunku do których obie strony obowiązują minimum 15 dni w miesiącu. Jeżeli pracownik opuści pewną ilość dni z powyżej oznaczonego minimum, nie będąc chorym lub upoważnionym do tego przez pracodawcę, pracodawca za każdy dzień niestawienia się nie wyda mu żadnych świadczeń i ponadto potrąci normę dzienną żyta. Pracownik winien urzędzić pracodawcę, jeśli nie może stać się następnego dnia do pracy.

Ci domownicy, którzy zawarli indywidualną umowę z pracodawcą, zgodnie z niniejszym orzeczeniem, pracować mogą poza folwarkiem przed wygaśnięciem terminu trwania umowy najmu tylko za zgodą pracodawcy.

§ 4. Obowiązują następujące §§ działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy: 3, 4, 7, 11, 12, 24, odnośny ustęp § 28, 32 i 8 w punkcie o nawozach sztucznych.

§ 5. Na żądanie pracodawcy, w razie potrzeby, pracownicy są obowiązani do pracy poza czasem, określonym w § 7 działu I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, lecz za osobnym wynagrodzeniem, po cenach za godzinę o 50% wyższych od normalnego wynagrodzenia, tak w naturaljach, jak i w gotówce. Za spóźnianie się do pracy stosowane będą potrącenia w tym samym stosunku. Samowolne opuszczanie roboty podczas godzin pracy jest niedopuszczalne. Praca w dni świąteczne może być wykonywana li tylko za obopólną zgodą i za wynagrodzeniem po cenach za godzinę o 100% wyższych od normalnego wynagrodzenia, tak w naturaljach, jak i w gotówce.

§ 6. Ustala się trzy kategorie robotników dniówkowych:

Kategoria I — do lat 16-tu;

Kategoria II — wszystkie dziewczęta ponad lat 16 i chłopcy od lat 16 do 18;

Kategoria III — chłopcy od lat 18-tu, zdolni do wszystkich robót i do kosy.

§ 7. Warunki wynagrodzenia stałych robotników dniówkowych ustala się, jak następuje:

I. W naturaljach:

1) Żyta otrzymuje dziennie za dzień pracy:

Kategoria I — 1 kg.;

Kategoria II — 1½ kg.;

Kategoria III — 2 kg.

Żyto wydaje się kwartalnie zdołu, przyczem na 1 lipca może być wydana połowa należnej ilości żyta, druga zaś połowa będzie wydana po żniwach.

2) Kartofli otrzymuje rocznie:

Kategoria I — 8 kwintali;

Kategoria II — 12 kwintali;

Kategoria III — 16 kwintali.

Wydawanie kartofli uskutecznią się co pół roku zdołu w terminach: 1 października 1932 r. i 31 marca 1933 r.

W wypadkach wydawania roli pod ziemniaki wydaje się dla I kategorii 7 arów ziemi, dla II kategorii 10 arów i dla III kategorii 14 arów ziemi.

W razie porzucenia pracy ze zlej woli przez stałego robotnika dniówkowego przed końcem roku, sprzęt pola, wydanego mu pod ziemniaki za miast gotowych kartofli, należy do pracodawcy, za zwrotem ilości kartofli, użytych do sadzenia; również połowa żyta, należnego pracownikowi w końcu kwartału, przechodzi na własność pracodawcy.

Koszty przemiału ponosi pracodawca lub wydaje wzamian 10% wydawanej ilości żyta.

II. W gotówce według poniższej tabeli:

P O W I A T Y	Wynagrodzenie dzienne gotówkowe dla					
	I kat.		II kat.		III kat.	
	w mies. zimowych	w mies. letnich	w mies. zimowych	w mies. letnich	w mies. zimowych	w mies. letnich
z i o t y c h						
1. Warszawa, Będzin, Błonie, Ciechanów, Gostynin, Grójec, Kalisz, Kutno, Lublin, Łask, Łęczyca, Łódź, Łowicz, Nieśawa, Pińczów, Płock, Puławy, Pułtusk, Radom, Sochaczew, Włocławek i Zawiercie	0,50	0,75	0,75	1,20	1,00	1,50
2. Brzeziny, Chełm, Częstochowa, Garwolin, Hrubieszów, Iłża, Janów, Jędrzejów, Kielce, Koło, Konin, Końskie, Kozienice, Krasnostaw, Lipno, Lubartów, Łomża, Łuków, Maków, Mińsk Mazowiecki, Mława, Opatów, Opoczno, Piotrków, Płońsk, Przasnysz, Radomsko, Radzymin, Radzyń, Rawa, Rypin, Sandomierz, Siedlce, Sieradz, Sierpc, Skiernewice, Sokółka, Suwałki, Tomaszów, Turek, Wieluń, Węgrów, Włocławek, Włoszczowa i Zamość	0,45	0,70	0,65	1,05	0,80	1,30
3. Augustów, Biała, Białystok, Bielsk, Biłgoraj, Ostrołęka, Ostrów, Sokółka, Suwałki, Szczuczyn, Wysokie Mazowieckie, Grodno i Wołkowysk	0,35	0,50	0,60	0,90	0,75	1,25

U w a g a: Jako miesiące letnie uważa się kwiecień, maj, czerwiec, lipiec, sierpień, wrzesień; pozostałe jako zimowe.

Wyплаты gotówkowe stałym robotnikom dniówkowym uskutecznią należy co miesiąc zdołu.

§ 8. W gospodarstwach poniżej 30 ha, jako nieobjętych ustawą z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148), na wypadek kalectwa, spowodowanego nieszczęśliwym wypadkiem przy pracy, pracownik korzysta z pełnych świadczeń, przewidzianych w niniejszym orzeczeniu, do czasu polubownego lub sądowego zabezpieczenia praw pracownika, bądź jego rodziny, nie mniej jednak, jak przez pół roku, przyczem za podstawę obliczenia przyjmuje się minimum dni pracy, ustalone w § 5 niniejszego działu. Postanowienie niniejsze w niczem nie ogranicza praw takiego robotnika, wypływających z przepisów kodeksu cywilnego.

W pozostałych majątkach obowiązują przepisy ustawy z dnia 30 stycznia 1924 r. (Dz. U. R. P. Nr. 16, poz. 148).

DZIAŁ V.

Robotnicy sezonowi.

§ 1. Orzeczenie niniejsze obowiązuje z jednej strony wszystkich pracodawców rolnych, z drugiej strony robotników sezonowych w rolnictwie.

§ 2. Za robotników sezonowych, w znaczeniu niniejszego orzeczenia, uważa się tych robotników, którzy się kontraktowo obowiązują do robót rolnych w sezonie od dnia zakontraktowania ich aż do ukończenia wszystkich robót polnych, względnie wszystkich wykopków i którzy mieszkają

u pracodawcy we wspólnych koszarach, przeznaczonych dla robotników sezonowych.

§ 3. Czas pracy obowiązuje ten sam, jaki jest przewidziany w § 7 działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy, wynagrodzenie zaś za nadgodziny ustala się dla kat. I i II robotników sezonowych w wysokości, określonej dla kat. II i III stałych robotników dniówkowych (§ 5 dz. IV), a dla kat. III robotników sezonowych o 15% więcej, niż dla kat. III robotników dniówkowych.

§ 4. Ordynarię otrzymuje każdy robotnik i robotnica tygodniowo.

Ordynaria składa się:
z 15 kg ziemniaków,
z 7 litrów mleka zbieranego lub 3 i pół niezbieranego,

z 3 i pół kg chleba,
z ½ kg kaszy,
1 kg grochu,
1 kg maki, z ¼ kg. soli.

Wymiana na inny gatunek żywności jest za obopólnym porozumieniem dozwolona. W majątkach, które grochu nie sieją, może być wzamian niego przez pracodawcę wydana kasza lub mąka.

Gotowanie strawy odbywa się na koszt pracodawcy.

§ 5. Poza ordynarię otrzymuje robotnik sezonowy wynagrodzenie gotówkowe:

M I E J S C O W O Ś Ć	Płaca dzienna kategorii robotników sezonowych w złotych		
	I kat.	II kat.	III kat.
1. Woj. warszawskie z wyłączeniem powiatów: Radzymin, Mińsk Mazowiecki, Przasnysz, Maków i Sierpc. Woj. łódzkie oraz powiaty: Będzin, Zawiercie i Częstochowa woj. kieleckiego	1,35	1,70	2,00
2. Woj. kieleckie z wyłączeniem powiatów: Będzin i Częstochowa. Woj. lubelskie z wyłączeniem powiatów: Węgrów, Sokołów, Biała, Radzyń, Włodawa, Chełm, Tomaszów, Biłgoraj, oraz powiaty: Radzymin, Mińsk Mazowiecki, Przasnysz, Maków i Sierpc woj. warszawskiego	1,25	1,60	1,80
3. Woj. białostockie oraz powiaty: Węgrów, Sokołów, Biała, Radzyń, Włodawa, Chełm, Tomaszów, Biłgoraj woj. lubelskiego	1,10	1,50	1,75

U w a g a: Jako kategorie robotników rozumie się: kategoria I — wszystkie kobiety ponad lat 16 i mężczyźni od lat 16 do 18; kategoria II — mężczyźni od lat 18 do 21; kategoria III — mężczyźni ponad lat 21, zdolni do wszystkich robót i do kosy.

§ 6. Obowiązują następujące paragrafy działy I, ustalającego warunki pracy i płacy dla ordynariuszy: 3, 4, 7, 10, 11, 12, 24, 32 i 8 w punkcie o nawozach sztucznych.

Orzeczenie niniejsze obowiązuje od dnia 25 kwietnia 1932 r. do dnia 31 marca 1933 r.

Działo się w Warszawie d. 25 kwietnia 1932 r.

Przedstawiciel Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej:

(—) J. Gnoiński.

Przedstawiciel Ministerstwa Rolnictwa:

(—) M. Banaszkiewicz.

Przedstawiciel Ministerstwa Sprawiedliwości:

(—) J. Sokołowski.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

—oOo—

Z Kancelarii

P. Prezydenta Rzeczypospolitej.

W odpowiedzi na depeszę Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego premier Tardieu nadesłał telegram następującej treści:

„Głęboko wzruszony wyrazami sympatii, jakie J. Ekszelencja zechciała w swoim i Polski imieniu przesłać z powodu zamachu, skierowanego przeciwko prezydentowi Doumerowi, wyrażam Jej serdeczne podziękowanie rządu Republiki.

(—) Tardieu“.

Do Pana Prezydenta Rzeczypospolitej Ignacego Mościckiego nadeszła następująca depesza od pani Doumer:

„Jestem głęboko wzruszona gorącymi słowami, zapewniającymi mnie o udziale, jaki Pan bierze w moim bólu.

(—) Blanche Doumer“.

Z Ministerstwa Komunikacji.

Pan Minister Komunikacji i Robót Publicznych, inż. A. Kühn, dokonał w dniu 9 b. m. inspekcji portu wiślanego Ministerstwa Robót Publicznych na Czerniakowie. Panu Ministrowi towarzyszył naczelnik wydziału żeglugi Ministerstwa Robót Publicznych J. Zaczek oraz szef sekretariatu P. Ministra p. G. Rożałowski.

—oOo—

Z Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

W związku ze śmiercią Alberta Thomasa, dyrektora Międzynarodowego Biura Pracy, P. Minister Pracy i Opieki Społecznej dr. Stefan Hubicki wysłał depesze kondolencyjne do małżonki zmarłego, do prezesa Międzynarodowej Organizacji Pracy p. Mahaim'a w Leodjum i do wicedyrektora Międzynarodowego Biura Pracy p. H. Butlera w Genewie.

Pan Prezydent Rzeczypospolitej odbył przed południem na Zamku trzecią z kolei rozmowę z Kierownikami Rządów pomajowych. W wczorajszej konferencji wzięli udział: P. Prezes Rady Ministrów Prystor, P. Marszałek Sejmu Światalski, P. Prezes Klubu BBWR. Sławek i P. Prof. Bartel.

Jak wiadomo, poprzednie rozmowy odbyły się w dniach 29 marca i 25 kwietnia r. b.

Z Głównego Urzędu Statystycznego.

Główny Urząd Statystyczny komunikuje, że Komisja do badania zmian kosztów utrzymania w Warszawie na posiedzeniu w dn. 9 maja 1932 r. ustaliła, że koszty utrzymania rodziny pracowniczey, złożonej z 4-ch osób, w miesiącu kwietniu 1932 r. w porównaniu z marcem wzrosły o + 0,5%.

SPRAWY EMIGRACYJNE.

W swoim czasie Syndykat Emigracyjny w „Wiadomościach dla Emigrantów” ostrzegał kandydatów przed zawieraniem jakichkolwiek umów z nieznanymi osobnikami, rozsiewającymi nieprawdziwe pogłoski o możliwościach zaciągnięcia się do armii japońskiej i amerykańskiej oraz o łatwym uzyskaniu pracy na dogodnych warunkach.

Wobec tego, że na kresach wschodnich nadal agitację prowadzi i zachęcają do werbunku fałszywi „informatorzy”, Syndykat Emigracyjny wyjaśnia, że tego rodzaju informacje rozpowszechniają niesumienni agenci, pragnący nieorientujących się kandydatów wyzyskać. Po wszelkie źródłowe informacje w sprawie wyjazdu zagranicę należy się zwracać do Centrali Syndykatu Emigracyjnego, Warszawa (Marszałkowska 124) oraz oddziałów i agentur na prowincji.

CEDULA URZĘDOWA

Giełdy Pieniężnej w Warszawie

Nr. 103

z dnia 9 maja 1932 roku.

Notowania w złotych.

W a l u t y.

a) Bilety bankowe.

Belgi belgijskie —, Dinary jugosłowiańskie —, Dolarzy Stanów Zjednoczonych 8,85½ — 8,87½ — 8,83½. Dolarzy kanadyjskie —, Floreny holenderskie —, Franki francuskie —, Franki szwajcarskie —, Funty angielskie —, Funty tureckie —, Guldeny gdańskie —, Jeny japońskie —, Korony czecho-słowackie —, Korony duńskie —, Korony estońskie —, Korony norweskie —, Korony szwedzkie —, Lei rumuńskie —, Lewy bułgarskie —, Liry włoskie —, Łaty lotewskie —, Marki fińskie —, Pengö węgierskie —, Pesety hiszpańskie —, Szylingi austriackie —.

b) Czeki i wpłaty.

Belgia 125,20 — 125,51 — 124,89, Gdańsk 174,85 — 175,28 — 174,42, Holandia 361,30 — 362,20 — 360,40, Londyn 32,80 — 32,96 — 32,64, New-York 8,897 — 8,917 — 8,877, New-York telegr. 8,902 — 8,922 — 8,882, Paryż 35,13 — 35,22 — 35,04, Praga 26,36 — 26,42 — 26,30, Szwajcaria 174,25 — 174,68 — 173,82, Włochy 46,05 — 46,28 — 45,82.

Kurs urzędowy 1 grama czystego złota = 5,9244 zł.

Papiery procentowe.

I. Papiery Państwowe.

a) premijowe.

W złotych za jedną sztukę.

3% Prem. Poż. Budowlana Ser. I 34,25.

4% Prem. Poż. Dolarowa ser. III 46,25.

4% Prem. Poż. Inwestycyjna 87,00 — 87,50.

4% Prem. Poż. Inwestycyjna serie 93,25.

w procentach nominalu

b) inne.

5% Państw. Pożyczka Konwers. 1924 r. 38,00.

5% Konwers. Pożyczka Kolej. 1925 r. 30,25.

7% Pożyczka Stabil. 1927 r. 48,37 — 52,00 — 49,25.

II. Listy Zast. i Obl. Banków

a) państwowych.

7% L. Z. Państwowego Banku Rolnego 83,25.

8% L. Z. Państw. Banku Rolnego 94,00

7% L. Z. Banku Gospodarstwa Krajowego II em. 83,25.

8% L. Z. Banku Gospodarstwa Krajowego I em. 94,00.

9% Oblig. Kom. Banku Gosp. Krajowego II em. 83,25.

8% Oblig. Kom. Banku Gosp. Krajowego I em. 94,00.

III. L. Z. i Obl. Tow. Kredytowych.

b) Tow. Kredyt. Ziemskich.

4½% L. Z. Tow. Kred. Ziemsk. w Warsz. 36,25 — 36,00** — 36,50.

7% L. Z. Tow. Kred. Ziemsk. w Warsz. 1928 r. 51,00.

c) Tow. Kredyt. Miejskich.

8% L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy 58,00 — 59,25** — 58,75.

10% L. Z. Tow. Kred. m. Lublina 55,75.

8% L. Z. Tow. Kred. m. Łodzi 58,25.

10% L. Z. Tow. Kred. m. Radomia 55,50.

Akcje notowane w złotych za 1 akcję.

Bank Polski 70,25, Bank Zachodni I-II em. bez kup. za 1931 r.

Stale zamienniki obliczeniowe dla papierów wartościowych w walutach obcych i dla złotych w złocie z r. 1924: 1 dol. = 890 zł, 1 funt szterl. = 43,41 zł, 100 guld. gd. = 173,50 zł, 100 fr. szw. = 172,00 zł, 100 fr. fr. = 35,00 zł, 100 zł w zł z r. 1924 = 172,00 zł.

● oznacza, że spółka akcyjna posiada akcje uprzywilejowane, nie dopuszczone do obrotów giełdowych.

1) Z wyłączeniem transzy francuskiej. 2) Gwarantowane przez Skarb Państwa. 3) Umarzalne w ciągu 16½ lat. 4) Od akcji I-II em. i 2 zł od akcji III em. 5) Za czas od 1.VII do 31.XII.1930 r.

CEDULA URZĘDOWA

Giełdy Zbożowo-Towarowej w Warszawie

Nr. 72.

z dnia 9 maja 1932 roku.

Ceny rozumieją się za 100 kilogramów, parytet wagon Warszawa, w handlu hurtowym, w ładunkach wagonowych.

Nazwa towaru	Kursy ustalone na podstawie	
	cen giełdowych	cen rynkowych
Zyto 693 g/l	od 29,50	do 30,00
Pszenvica dworska 753 g/l	32,50 — 33,00	
Pszenvica zbierana 742 g/l	32,00 — 32,50	
Owies jednolity	26,00 — 27,00	
Owies zbierany	25,00 — 25,50	
Jęczmień na kaszę 632 g/l	24,00 — 24,25	
Jęczmień browarny 677 g/l. bez obrotów	25,00 — 26,00	
Groch polny jadalny	29,00 — 32,00	
Groch Victoria	28,00 — 34,00	
Rzepak zimowy	37,00 — 39,00	
Koniczyna czerwona surowa bez grubej kani	150,00 — 175,00	
Koniczyna czerwona gw. bez kani o czyst. do 97%	210,00 — 230,00	
Koniczyna biała surowa	250,00 — 350,00	
Koniczyna biała bez kani o czyst. do 97%	350,00 — 450,00	
Mąka pszenna luksusowa	52,00 — 57,00	
Mąka pszenna 4/0	47,00 — 52,00	
Mąka żytnia pyłkowa	46,00 — 47,00	
Mąka żytnia siłkowa	35,00 — 36,00	
Mąka żytnia razowa	35,00 — 36,00	
Otręby pszenne szale	18,00 — 18,50	
Otręby pszenne średnie	17,75 — 18,25	
Otręby żytnie	19,00 — 20,00	
Kuchy lniane	22,00 — 23,00	
Kuchy rzepakowe	16,50 — 17,50	
Kuch. słonecznikowe 40—44%	17,50 — 18,50	
Seradela podwójnie czyszczona	30,00 — 32,00	
Łubin niebieski	15,00 — 16,00	
Łubin żółty	20,50 — 22,50	
Peluszka	26,00 — 27,00	
Wyka	25,00 — 26,00	
Siemię lniane bazis 99%	38,50 — 40,00	

Obrót 1650 tonny, w tem żyta 415 tonn. Tendencja mocniejsza.